

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม รายได้ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มาจากผลผลิตทางเกษตรกรรม เช่น ข้าว ข้าวโพก ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา และถั่วต่าง ๆ เป็นต้น ในแต่ละปีประเทศไทยส่งสินค้าเหล่านี้ไปจำหน่ายต่างประเทศมีมูลค่านับหมื่นล้านบาท สินค้าเหล่านี้มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นส่วนรวม และมีความสำคัญในอันที่กัน ๆ ของมูลค่าสินค้าขาออกของประเทศไทย ฉะนั้นรัฐบาลทุกสมัยต่างพยายามส่งเสริมการค้าขาออกของไทยทุกวิถีทาง เช่น หาทางปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ เป็นไปตามความต้องการของตลาด แกะไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยและลดต้นทุนการผลิต เหล่านี้เป็นต้น

สำหรับสินค้าทางเกษตรที่ไทยส่งออกเป็นสินค้าขั้นปฐม ผลิตขึ้นโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ปริมาณการส่งออกแต่ละคราวมีจำนวนมาก แต่การผลิตแต่ละหน่วยมีขีดจำกัด กล่าวคือ เกษตรกรแต่ละรายไม่สามารถผลิตสินค้าจำนวนมากในคราวเดียวกัน ท่างกับโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถขยายการผลิตเพิ่มขึ้นได้ตามความต้องการของตลาดและสามารถกำหนดคุณภาพให้เหมือนกันได้อีกด้วย สินค้าทางเกษตรต้องนำมาจากแหล่งผลิตหลายแหล่ง หลายจังหวัด ทั่วประเทศมารวมกันเพื่อการส่งออกคราวเดียวกัน การขนส่งสินค้ามีหลายชั้นก่อนกว่าจะส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย ยิ่งกว่านั้นที่ชนิกเดียวกันยังมีพันธุ์ต่าง ๆ กันหลายพันธุ์ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตแตกต่างกันออกไปทั้งในค่านคุณภาพและลักษณะ นอกจากนี้แหล่งเพาะปลูก ฤดูกาลที่เพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา ยังแตกต่างกันออกไปตามสภาพท้องถิ่นอีกด้วย เป็นการยากที่มนุษย์จะควบคุมได้ทั้งหมด สินค้าทางเกษตรจึงมีคุณภาพผิดแปลกแตกต่างกันออกไปไม่มากนักน้อย การกำหนดมาตรฐานสินค้าขาออกเป็นการทำให้ผลผลิตทางเกษตรเหล่านั้น เข้าร่วมอยู่ในหมู่พวกหรือกลุ่มที่มีลักษณะและคุณภาพใกล้เคียงกัน เพราะผู้ซื้อนอกจากจะต้องการสินค้าที่มีคุณภาพตามที่คน

ก้องการแล้วยังก้องการให้ผลผลิตที่ก้องการซื้อทั้งหมดมีสภาพเหมือนกันมากที่สุดอีกด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 กำหนดว่า มาตราฐานคือ สิ่งที่ดีเอาเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด¹ พระราชบัญญัติมาตราฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ใ้ค้เนียมคำว่ามาตราฐานไว้ดังนี้ มาตราฐานหมายถึงคุณภาพ ชั้น ประเภท หรือชนิดของสินค้ามาตราฐานที่กำหนดขึ้นโดยใช้ปริมาณ หน่วย น้ำหนัก ปริมาตร ขนาด ส่วนผสม ส่วนประกอบ ส่วนสี สีส ักวอย่าง และอื่น ๆ ทั้งนี้แก้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างเป็นเกณฑ์ รวมตลอดถึงวิธีการบรรจุ หุ้มห่อ หรือผูกมัด และวัตถุที่ใช้ในการนั้นด้วย²

ดังนั้น มาตราฐานสินค้าจึงเป็นข้อกำหนดสำหรับใช้เป็นหลักเกณฑ์วัดหรือ แสดงคุณภาพ ชั้น ประเภท ชนิดหรือลักษณะของวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งผู้เกี่ยวข้อง สามารถยึดเป็นหลักสำหรับเปรียบเทียบได้

เมื่อมีมาตราฐานหรือข้อกำหนดสำหรับใช้เป็นหลักในการเปรียบเทียบแล้วก็ เท่ากับมีเกณฑ์สำหรับการจัดแบ่งผลผลิตออกเป็นพวก ๆ ความข้อกำหนดที่ค้งขึ้น ฉะนั้น ปัญหาในการทำให้สินค้าขาออกมีคุณภาพใกล้เคียงกันรวมอยู่ เป็นพวกเดียวกันจึงแก้ไข ใ้ค้ก้วยการกำหนดมาตราฐานสินค้าขาออกที่สำคัญของไทยขึ้น

ในสมัยก่อนสินค้าขาออกของไทยส่วนมากไม่ได้รับการปรับปรุงคุณภาพให้ดี เท่าที่ควร ไม่มีการจ้กมาตราฐานให้แน่นอนและเหมาะสม ทั้งในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการ ส่งออกก็ไม่มีข้อบังคับว่าสินค้าที่ส่งออกต้องตรวจสอบมาตราฐานสินค้า แม้ว่าจะมีการ ตรวจสอบความประสงค์ของผู้ซื้อในต่างประเทศอยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อยและทาง ฝ่ายท่ากระท่า ไม่มีระเบียบวิธีการที่รัดกุมเพียงพอ ผู้ทำการค้าขาออกบางรายขาด

¹พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองธรรม) : 713.

²พระราชบัญญัติมาตราฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503, ราชกิจจานุเบกษา. 77 (9 สิงหาคม 2503) : 523.

หลักฐานมั่นคง ฐานะการเงินไม่ดี ชาคความชำนาญในการค้าสินค้าแต่ละประเภท เป็นเหตุให้มีการทุจริตในการส่งสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศอยู่เป็นประจำ เช่น ส่งสินค้าต่ำกว่าคุณภาพที่ตกลงให้กับผู้ซื้อ ใส่อสิ่งเจือปนเพื่อให้ได้น้ำหนักมากขึ้น ส่งสินค้าชากปริมาณชากน้ำหนัก เป็นต้น เป็นเหตุให้สินค้าชากออกของไทยต้องเสื่อมเสีย ชื่อเสียงและชาคความนิยมในต่างประเทศ

การจะปล่อยให้สินค้าส่งออกจำหน่ายต่างประเทศอยู่ในสภาพเช่นนี้ตลอดไป อาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการยากที่จะส่งเสริมการค้าชากออกของประเทศไทยให้ขยายตัวกว้างออกไปตามความต้องการของประเทศได้ และอาจเกิดผลเสียด้วยคือ อาจทำให้การค้าชากออกของไทยลดลงได้ กระทรวงพาณิชย์ จึงดำเนินการในเรื่องมาตรฐานสินค้าชากออกขึ้นโดยตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าชากออก พ.ศ. 2503 ขึ้น ทั้งเหตุผลและหลักการท้ายพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือ โดยที่การส่งออก ไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้าต่าง ๆ ไม่ว่าสินค้านั้นจะอยู่ในสภาพดีหรือ เลวอยู่ยงไรก็อาจจะกระทำไค เพราะยังไม่มีกำหนดมาตรฐานให้ เป็นที่แน่นอนและเหมาะสม เป็นเหตุให้มีการปลอมปน เปลี่ยนแปลงหรือ ประดุงแต่งสินค้าที่ส่งออกไป เช่น ส่งสินค้าที่ชาคคุณภาพ ชนิก น้ำหนัก หรือ ปริมาณหรือปนวัตถุอื่นลงไปเป็นต้น และการบรรจุหีบห่อ หรือผูกมัด ไม่ถูก กองคามสภาพของสินค้า ทำให้สินค้าไทยชาคความนิยมเชื่อถือในทาง ประเทศเป็นผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ ทวยเหตุนี้จึงสมควร มีกฎหมายว่าควยมาตรฐานสินค้าชากออก¹

โดยมีหลักการให้กำหนดมาตรฐานสินค้าชากออกและกำหนดสินค้าชากออกที่ สำคัญบางชนิดให้เป็นสินค้ามาตรฐาน และรัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริมให้สินค้าชากออกของประเทศไทยมีคุณภาพได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือสำนักงาน มาตรฐานสินค้า

¹พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าชากออก พ.ศ. 2503, ราชกิจจานุเบกษา 77(9 สิงหาคม 2503) : 548.

ในระยะเวลาต่อมา รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่งซึ่งมีชื่อเรียกคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 คือพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 จุดมุ่งหมายในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อประโยชน์เพื่อความปลอดภัยและคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศ ส่วนพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออกมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ในด้านการส่งเสริมสินค้าขาออกของประเทศ ซึ่งแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษา เรื่องการจัดการและการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงการจัดการด้านมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522
2. เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้ากระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานดำเนินการภายใต้กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าขาออก
3. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเอกชน
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทย รวมทั้งข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรแก้ไขและข้อเสนอแนะอื่นๆ

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

การจัดการและการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทย เพื่อให้สินค้ามาตรฐานที่ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศมีคุณภาพตามที่กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าขาออกกำหนดไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงการจัดการเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทย

ที่กำลังดำเนินในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารงานเกี่ยวกับ
มาตรฐานสินค้าขาออกของไทยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของ
ประเทศไทย ทั้งในค้ำานที่เกี่ยวกับสำนักงานมาตรฐานสินค้า ซึ่งเป็นสถาบันทางราชการ
และผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเอกชน เป็นการส่งเสริมให้ผู้สนใจที่จะ
ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับสินค้ามาตรฐานและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้ามีความรู้
ความเข้าใจถึงการประกอบการธุรกิจค้ำานนี้

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ การดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออก
ของสำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์ และผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน
สินค้ำารวม 9 ราย ทั้งนี้ขอบเขตการศึกษาจะศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ การจัดการและ
การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตมพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก
พ.ศ. 2503

วิธีการศึกษา

ศึกษาจากข้อมูลซึ่งมีแหล่งที่มาของข้อมูลค้ำานนี้คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน
มาตรฐานสินค้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมการค้าต่างประเทศ และพนักงานระดับบริหารของ
บริษัทผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการค้นคว้ำานในห้องสมุดค้ำาง ๆ เช่น ห้องสมุดคณะ
พาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ห้องสมุดกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น และจากเอกสารการ
ดำเนินงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้ำาค้ำานนี้

- พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 และ พ.ร.บ.มาตรฐาน
สินค้าขาออก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522

- เอกสารการค้าเป็นงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้า
- ประกาศและกฎกระทรวงพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า

ขาออก

- รายงานประจำเดือนและประจำปีของธนาคารแห่งประเทศไทย
ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงาน
งบประมาณ

คำนิยามที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

เพื่อความเข้าใจตรงกันในความหมายของคำที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
จึงขอให้คำจำกัดความที่มาจากพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออกดังนี้¹

"สินค้ามาตรฐาน" หมายถึงสินค้าที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นสินค้ามาตรฐาน
ในปัจจุบันมี 10 ชนิดคือ ปอฝอก ข้าวโพก เมล็ดละหุ่ง เกลือ ปูนูน ไม้สัก
แปรรูป ข้าวฟ่าง เครื่องเงินไทย ย้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ขน
สำปะหลัง

"มาตรฐานสินค้า" หมายถึงคุณภาพ ชั้น ประเภทหรือชนิดของสินค้า
มาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยใช้ปริมาณ หน่วย น้ำหนัก ปริมาตร ขนาด ส่วนลึก
ส่วนตม ส่วนประกอบ สี ตัวอย่างและอื่น ๆ ทั้งนี้แก่อ่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย
อย่าง เป็นเกณฑ์รวมตลอดถึงวิธีการบรรจุ ห่อหุ้ม หรือผูกมัด และวัตถุประสงค์ในการ
นั้นด้วย

"ใบรับรองมาตรฐานสินค้า" หมายถึงเอกสารแสดงมาตรฐานสินค้าซึ่ง
ออกให้ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

¹พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522
มาตรา 3, ราชกิจจานุเบกษา 96(9 พฤษภาคม 2522) : 15-16

"เครื่องหมายตรวจสอบ" หมายถึง ตรา แขนป้าย สลาก หรือ เครื่องหมายใด ๆ ที่กำหนดขึ้นสำหรับใช้ปิด ประทับ หรือผูกติดที่สินค้ามาตรฐาน หรือวัตถุที่ใช้ในการบรรจุ หุ้มห่อ หรือผูกมัด เพื่อแสดงว่าสินค้ามาตรฐานนั้นได้รับการตรวจสอบมาตรฐานแล้ว

"ตราประทับ" หมายถึง รอยตราหรือเครื่องหมายอื่นใดที่กำหนดขึ้นใช้ประทับที่สินค้ามาตรฐานหรือวัตถุที่ใช้ในการบรรจุ หุ้มห่อ หรือผูกมัด หรือที่อื่นใด รวมทั้งวัตถุที่ใช้หรือผูกติด หรือผูกมัด เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการรักษาสินค้านั้นมิให้ถูกเพิ่ม เติม สับเปลี่ยน หรือเปลี่ยนแปลง

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายถึง ข้าราชการ พนักงานของรัฐ หรือของ องค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก

"พนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้า" หมายถึง ข้าราชการ พนักงานของรัฐหรือขององค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจซึ่งอธิบดีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้า แยกต่างกับพนักงานเจ้าหน้าที่ คือพนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเป็นผู้ปฏิบัติงานตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมายให้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย